TWO LANGUAGE AVATARS: THE INTERLANGUAGE AND THE MICROLANGUAGE

Elena Platon

Assoc. Prof., PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: During the acquisition of a foreign language, certain linguistic occurrences emerge, which are not identical with the natural language, yet seem "suspended" between a mother tongue (L1) and a target language (L2). The specialty literature of the external academic environment has placed such language avatars – hybrid linguistic systems, insufficiently organized and full of "errors", but quite efficiently used by the speakers in order to fulfil their communicative needs – under the all-embracing concept of interlanguage (IL). Although the Romanian academic environment is not familiar with such a term, it is well defined and it could easily contribute to a better understanding of the student's pathway from IL to the point of "reaching" the target language. However, such a term is inappropriate if the perspective belongs to a native speaker who masters the macro system of the natural language and is able to construct, in an artificial manner, simplified linguistic microsystems, accessible to a certain language level. Consequently, the present paper aims to define the term of micro-language (ML), in order to justify the didactic need of constructing linguistic microsystems which are not identical with the language as such, thus being suspected of lack of authenticity, but which become requisite any time we do not choose the contrastive teaching methods or whenever we merely wish to identify the stage of the students' IL.

Keywords: interlanguage, microlanguage, romanian as a foreign language.

0. Considerații preliminare

Limba constituie, fără îndoială, una dintre cele mai seducătoare *entități*. Preluând în acest context accepțiunea dată entității de către filosofia scolastică[1], recunoaștem, de fapt, puterea limbii de a reprezenta însăși esența ființei/comunităților umane, dar și caracterul ei distinct, care îi permite omului să se distanțeze de ea, să o transforme în

[1] *„Esență a unui lucru, existentă distinct, independent de acesta", în Dicționarul explicativ al limbii române, pe https://dexonline.ro/definitie/entitate*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

obiect de studiu, „masacrând-o" şi reinventând-o în acelaşi timp, cu fiecare nouă utilizare. În mod paradoxal, deşi cea mai simplă definiţie dată limbii vorbite de o anumită comunitate insistă pe caracterul ei de sistem, dotat cu o structură gramaticală, fonetică şi lexicală proprie, poate că nu există o altă entitate care, asemeni ei, în virtutea raportului saussurian binecunoscut dintre *limbă şi limbaj*, să se reîncarneze la infinit, rămânând, în ciuda nenumăratelor variaţii determinate de profilul locutorului, de context sau de funcţiile comunicative vizate, identică cu sine însăşi, mereu recognoscibilă. Şi, dacă invocăm faptul că, în hinduism, puterea de a se reîncarna era atribuită mai ales zeilor, atunci, fără îndoială, limba poate fi definită drept o veritabilă entitate divină, uşor de recunoscut în spatele nenumăratelor sale avataruri.

Opţiunea noastră pentru conceptul de *avatar*, împrumutat din sfera filosofiei, ar putea fi resimţită ca inadecvată în contextul unor consideraţii de ordin lingvistic. Motivul pentru care am recurs însă la deschiderile oferite de această noţiune filosofico-religioasă are legătură şi cu ideea de „degradare" asociată avatarului, ce constituie una dintre ipostazele „transformării neprevăzute (şi chinuitoare) care intervine în evoluţia unei fiinţe sau a unui lucru"[2], în cazul nostru, în evoluţia limbii. Ţinând cont de această conotaţie, am considerat că termenul defineşte în mare măsură specificul celor două manifestări lingvistice despre care ne propunem să vorbim în continuare şi care apar în procesul de achiziţie a unei limbi ca limbă străină (AL2): *interlimba(IL)* şi *microlimba (ML).* Primul termen a fost lansat de către Selinker în urmă cu aproape cincizeci de ani, în studiul intitulat *Language transfer*[3], fiind mai apoi vehiculat cu referire la „varietăţile de limbă ce se formează în momente succesive la cel care învaţă o limbă străină (L2) şi care nu coincid, în totalitate, cu limba-ţintă (LŢ) propriu-zisă", cu limba naturală (LN), reprezentând, am adăuga noi, nişte versiuni *degradate* ale acesteia. Bunăoară, Pit S. Corder este unul dintre cei care a preluat conceptul de IL, convins că „în orice moment al experienţei de învăţare, cineva care învaţă o limbă străină *posedă o limbă,* în sensul că activitatea sa lingvistică ascultă de anumite reguli, motiv pentru care, în principiu, aceasta poate fi descrisă în termeni lingvistici"[4]. Aşadar, IL este specifică locutorului nonnativ, fiind esenţială în definirea traseului progresiv parcurs de către acesta dinspre cea mai

[2] *Dicţionarul explicativ al limbii române, pe https://dexonline.ro*
[3] L. Selinker, *Language transfer,* în „General Linguistics", 9/2, 1969, p. 67-92, *apud* R. Porquier, E. Rosen, *Présentation. L'actualité des notions d'Interlangue et d'interaction exolingue,* în „LINX. Revue de linguistes de l'Université Paris Ouest Nanterre la Défense",nr. 49, 2003,p. 8.
[4] *S. Pit Corder, La sollicitation de données d'interlangue, în „*Langages", nr. 57*, 1980, p. 29.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7
BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

elementară manifestare lingvistică, asociată astăzi îndeobște cu nivelul A1[5], înspre cea mai evoluată fază de utilizare a LȚ, proprie vorbitorilor de nivel C2.

Întrucât IL a constituit obiectul unui alt studiu de-al nostru,[6] vom relua aici doar acele considerații absolut necesare pentru a servi drept puncte de reper în încercarea de a defini cel de-al doilea concept pe care ne propunem să-l lansăm în studiul de față, și anume acela de ML. Considerăm că existența unui asemenea concept se justifică prin faptul că acoperă un alt gen de realitate lingvistică, specifică, de data aceasta, vorbitorului nativ implicat în comunicarea (*exolingvă*) cu un interlocutor nonnativ, mai exact, profesorului responsabil de ghidarea modului de evoluție a IL cursantului pe parcursul unui proces didactic ce se desfășoară într-un cadru formal, instituționalizat.

Spre deosebire de IL care urmează o traiectorie progresivă, ML pare să aibă un parcurs regresiv din punctul de vedere al complexității lingvistice (CL), profesorul operând simplificări de-a dreptul dramatice ale limbii sale materne, în efortul de a se adapta la IL cursantului. Aceste manifestări lingvistice, asimilate de noi cu ML, sunt proprii nu doar celor care predau L2, ci și specialiștilor care se ocupă de elaborarea curriculumurilor, materialelor sau instrumentelor didactice aferente acestui proces, diferențiindu-se de „clasicele" variații individuale despre care s-a discutat până acum în lingvistică[7]. Varietățile de tip ML sunt destul de clar conturate și relativ ușor de identificat, având niște particularități comune, determinate tocmai de profilul IL la un anumit nivel de competență. Din aceste rațiuni, ML poate fi descrisă ca microsistem lingvistic, poate fi „însușită" de către cei ce doresc să se inițieze în predarea unei anumite L2 și, de ce nu, „predată". Luând în considerare posibilele beneficii ale studierii ML pentru didactica limbilor străine, socotim că această realitate lingvistică merită analizată îndeaproape, astfel încât conceptul de ML să devină și un instrument operațional eficient pentru înțelegerea/explicarea mai multor fenomene ce apar în procesul extrem de complicat al AL2.

---

[5] *Nivelul A1 reprezintă nivelul de bază, specific debutanților, iar C2, al șaselea și ultimul nivel, cel mai avansat, conform clasificării din Cadrul european comun de referință pentru limbi (CECR) la care apelăm întrucât constituie cea mai cunoscută repartiție a stadiilor fundamentale parcurse de un cursant în procesul de achiziție a unei L2.*

[6] *Elena Platon, Reflexii asupra conceptului de interlimbă, în vol. Înspre și dinspre Cluj. Contribuții lingvistice. Omagiu profesorului G.G. Neamțu la 70 de ani, Editura Argonaut și Editura Scriptor, Cluj-Napoca, 2015, p. 527-539.*

[7] Amintim aici *actele lingvistice,* așa cum au fost ele definite de Coșeriu:„în formă concretă, nu există *limbă,* ci numai *acte lingvistice* de expresie și comunicare, diferite de la un individ la altul și diferite, de asemenea, la același individ, în funcție de circumstanțe. Niciun semn lingvistic nu are exact aceeași formă și aceeași valoare (semnificat) la toți indivizii care îl utilizează și în toate momentele când este folosit", în *Introducere în lingvistică*, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1995, p. 26.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

Propunându-ne să analizăm în ce măsură ML determină IL, şi invers, ne vedem nevoiţi să intrăm în perimetrul numeroaselor teorii – mai noi sau mai vechi, empirice sau ştiinţifice, intimidante, dacă nu chiar dezarmante – legate de AL2, care au propus diverse explicaţii pentru modul în care se însuşeşte L2. Fără a contesta în vreun fel beneficiile aduse de modelele explicative complexe - şi, nu de puţine ori, contradictorii - propuse de generativişti, funcţionalişti sau interacţionişti, şi fără a ne propune să acordăm supremaţia vreunuia dintre ele, rămânem la convingerea că, dincolo de orice poziţionare teoretică posibilă, singura realitate de necontestat şi demnă de luat în seamă, la care ne putem întoarce de fiecare dată pentru noi şi noi investigaţii, este aceea că, din nefericire (sau din fericire?), o limbă străină nu poate fi asimilată în mod miraculos, prin procedee magice. Dimpotrivă, procesul AL2 este unul extrem de laborios şi la fel de provocator pentru ambii parteneri implicaţi. Pe acest traseu sinuos, se pot identifica variaţii semnificative ale LN, produse atât de către cursant (IL), cât şi de către profesor (ML), cu scopul de a face posibilă comunicarea nu doar la capătul drumului, ci pe întreg parcursul acestuia.

1. Trăsăturile interlimbii

Primele şcoli de gândire interesate de AL2 (behaviorismul şi generativismul) s-au centrat, aşa cum era de aşteptat, pe cursant, relevând faptul că manifestările lingvistice care apar în timpul procesului de achiziţie a unei limbi străine nu coincid cu LN, părând cumva „suspendate" între limba maternă (L1) şi LŢ. Aceste sisteme lingvistice hibride, nu foarte bine stabilizate şi pline de „erori", dar utilizate cu destulă eficienţă de către vorbitori pentru a face faţă nevoilor comunicative, au fost aşezate sub pălăria extrem de generoasă a conceptului de *IL*, care, în ciuda imensului potenţial operaţional, nu a fost valorificat deloc în mediul academic românesc[8], spre deosebire de cel extern, unde a făcut o adevărată carieră, fiind fructificat mai ales în analiza producţiilor orale sau scrise ale locutorilor nonnativi.

Dacă, în 1967, S. Pit Corder vorbea despre competenţa tranzitorie (*transitional competence)* pentru a defini „o sumă de cunoştinţe aflate la dispoziţia cursantului, pe care acesta le dezvoltă constant şi care se pun în aplicare în timpul producţiilor sale verbale"[9], mai târziu el va prelua termenul de IL vehiculat de Selinker pentru a descrie varietăţile de

[8] *Ne referim, în speţă, la domeniul limbii române ca limbă străină (RLS) sau ca limbă nematernă (RLNM) unde deschiderile oferite de IL nu au fost exploatate deloc la nivel teoretic.*

[9] Rémy Porquier, Evelyne Rosen, *Présentation. L'actualité des notions d'Interlangue et d'Interaction exolingue,* în „LINX, Revue de linguistes de l'Université Paris Ouest Nanterre la Défense", nr. 49, 2003, p. 8, disponibil pe http://linx.revues.org/524.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

limbă proprii locutorului nonnativ, ce nu se suprapun întocmai LN. Observăm că, deşi se insistă pe imposibilitatea unei identificări absolute a IL cu LN ce se doreşte a fi însuşită, acesteia i se recunoaşte, totuşi, statutul de (*inter)**limbă***, în virtutea faptului că este formată dintr-un ansamblu de mijloace lingvistice structurate care permit comunicarea. Or, imperfecţiunea acestor mijloace nu impietează nicidecum asupra acestui statut, căci, după cum o demonstrează Corder, tocmai erorile sunt cele care fundamentează ipoteza sistematizării progresive a cunoştinţelor intermediare ale cursanţilor, constituind „o manifestare a unor ipoteze false", în condiţiile în care însăşi învăţarea limbilor este privită ca „o activitate de ordin cognitiv ce constă în interpretarea datelor şi în formularea unor ipoteze"[10].

Insistenţa pe rolul hotărâtor al conţinuturilor gramaticale în reglarea activităţilor lingvistice ale vorbitorului nonnativ aflat în plin proces de achiziţie a L2 nu este deloc surprinzătoare într-un cadru teoretic marcat de teoria *universaliilor lingvistice* formulată de Chomsky, care a devenit extrem de productivă, de altfel, în sistemele teoretice construite ulterior referitor la AL2, dar şi în didactica limbilor străine. Insistând pe capacitatea înnăscută a omului de a învăţa o L2, respectiv, pe o gramatică universală „internalizată", care îi permite oricărui individ să achiziţioneze o nouă limbă, şi lansând termenul de *competenţă* care, în accepţiunea sa, însemna conştiinţa locutor-auditorului despre propria limbă, Chomsky[11] orientase decisiv atenţia celor interesaţi de AL2 (ne gândim în principal la psihologia lingvistică şi la cognitivism) spre *obiectul* activităţii lingvistice, adică spre materialul lingvistic de care dispune utilizatorul şi pe care îl manipulează. Aşa se face că *performanţa* însăşi (folosirea limbii în situaţii concrete) a ajuns să fie interpretată vreme îndelungată exclusiv în baza *obiectului*.

Pentru a vedea mai clar distincţia dintre IL şi LN, vom reaminti în cele ce urmează trăsăturile IL, aşa cum au fost ele evidenţiate în lucrările de inspiraţie chomskyană: *permeabilitatea,variabilitatea* şi *sistematicitatea*[12]. Astfel, despre *permeabilitatea*IL s-a afirmat că se manifestă atât în raport cu regulile L1, cât şi cu cele ale L2, tot prin ea explicându-se şi fenomenul de regresie în L2. Altfel spus, într-o anumită situaţie de comunicare, locutorul îşi activează IL împrumutând reguli din L1 (sau din alte limbi

[10] *S. Pit Corder, Que signifient les erreurs des apprenants, în „Langages", n° 57, 1980, p. 9-15.*
[11] *Ne referim aici la binecunoscutele definiţii date termenilor de competenţă şi performanţă în lucrarea Aspecte ale teoriei sintaxei, Bucureşti, Tipografia Bibliotecii Centrale de Stat, 1969.*
[12] În inventarierea acestor trăsături am urmat traseul sugerat de **S.** Galligani în *Réflexion autour du concept d'interlangue pour décrire des variétés non natives avancées en français,* p. 145-146,disponibil pehttp://linx.revues.org/562

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7
BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

cunoscute). În același timp, IL este permeabilă și față de regulile L2: pe de o parte, așa cum o demonstrează analiza producțiilor verbale ale nonnativilor, aceștia au tendința de „a selecta din L2 structurile cele mai simple și mai accesibile, specifice unui nivel inferior celui deținut de ei”[13]. Operarea unor asemenea selecții ține de strategiile de evitare la care nonnativii apelează frecvent pentru a ocoli acele structuri ce pot conduce la blocarea comunicării, dar și pentru a obține niște producții verbale cât mai „sigure” din punctul de vedere al corectitudinii gramaticale. Pe de altă parte, permeabilitatea vizează și încălcarea frontierelor dintre stadiile succesive ale IL cursantului prin aportul continuu de noi informații, pentru a căror integrare se modifică semnificativ modul de structurare a microsistemelor deja formate.

Reținem din cele afirmate până aici cu privire la IL faptul că microsistemele componente nu constituie niște entități omogene și coerente, căci sistematicitatea lor internă se reconfigurează continuu în funcție de strategiile de învățare ale cursantului, care face diverse generalizări, simplificări etc. pentru a fi capabil să răspundă cerințelor comunicative. Prin urmare, deși aceste microsisteme asigură pe moment suplețe și un anumit confort comunicării, ele nu sunt permanente, având tendința de „a se transforma în noi microsisteme, de regulă mai complexe și mai sofisticate decât cele inițiale (asta, desigur, în situația în care nu ajung să se fosilizeze sau să regreseze după întreruperea contactului cu LȚ sau din cu totul alte motive)”[14]. Tocmai datorită acestor transformări succesive se poate vorbi și despre o altă trăsătură specifică IL, și anume *variabilitatea,*care definește caracterul tranzitoriu al fiecărui microsistem corespunzător diferitelor stadii de învățare și care asigură o mare doză de dinamism IL. În egală măsură, variabilitatea IL devine vizibilă și prin raportare la producțiile verbale ale mai multor cursanți ce dețin aproximativ același nivel de limbă. Acestea cuprind atât forme adecvate normelor L2, cât și abateri de la aceste norme, în funcție de sistemul lingvistic de proveniență, dar și de alți factori ce conduc la un tip de variabilitate care nu este specific neapărat nonnativilor, ci și vorbitorilor nativi, după cum s-a arătat mai sus.

Am ales în mod deliberat să vorbim de-abia în al treilea rând despre *sistematicitatea* IL pentru a insista asupra unui anumit grad de coerență propriu fiecăruia dintre microsistemele ce intră în componența IL, responsabil de statutul de (inter)***limbă.*** Această coerență este asigurată de „capacitatea locutorului de a produce cuvinte și

[13] *Daniel Gaonac'h, Apport de concepts vygotskiens à l'analyse de productions en langue étrangère, în „Enfance”, tome 42, nr. 1-2, 1989, p. 94.*
[14] *A se vedea o expunere mai detaliată cu privire la variabilitate în Elena Platon, op. cit., p. 532.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7
BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

enunțuri structurate, independent de distanța ce le separă de normele recunoscute și de utilizările practice ale profesorului sau interlocutorului nativ"[15]. În virtutea acestei capacități, se poate spune că producțiile verbale ale nonnativilor nu sunt lipsite de o anumită *demnitate lingvistică*, „diferențiindu-se de un cod ce se constituie prin simpla juxtapunere a unui ansamblu de forme lipsite de orice corespondență cu formele fondate pe regularitățile specifice macrosistemului"[16]. Altfel spus, aceste microsisteme tranzitorii constituie un soi de avataruri ale LN, în care aceasta poate fi recunoscută tocmai datorită sistematicității și coerenței lor, numai că, din cauza erorilor și a limitărilor impuse de insuficiența mijloacelor lingvistice, ele ne apar ca niște forme rudimentare (i.e. *degradate*) ale LN.

Abordările care au integrat IL în domeniul mai vast al naturii cunoștințelor lingvistice, corelând-o cu rolul *universaliilor gramaticale*, au menținut-o oarecum captivă în propriul „obiect" (cunoștințele lingvistice intermediare ale locutorului legat de L2), atașând-o exclusiv de unul dintre cei doi subiecți ai comunicării: locutorul nonnativ. Cercetătorii s-au concentrat înainte de toate pe analiza producțiilor nonnativilor în L2, încercând să surprindă dinamica dezvoltării lor lingvistice și abia în deceniile ce au urmat au fost aduse în discuție *contextul*și *funcțiile*comunicării, ajungându-se treptat la un concept mult mai cuprinzător, acela de *interlimbă pragmatică*[17]. Mai exact, teoriile funcționaliste și interacționiste au schimbat semnificativ imaginea creată de generativiști despre maniera de formare și evoluție a IL, acordând un interes crescut regulilor pragmatice (mai ales la nivelurile avansate de stăpânire a LȚ) și integrând, astfel, dimensiunea psihologică și socială în procesul de achiziție a limbilor. Fără a prezenta întreg apararatul descriptiv propus de *interacționism*, invocăm doar concepția dialogică asupra faptelor de limbă proprie acestuia, având în centru așa numita „co-construcție" a discursului, întrucât aduce în discuție rolul interlocutorului în structurarea actelor de vorbire, alături de alte restricții impuse de situația de comunicare, invocate de funcționaliști.

Analiza caracteristicilor IL și, mai ales, sugestiile venite dinspre teoriile interacționiste ne-au determinat să-l investigăm cu mai mare atenție și pe celălalt partener al schimbului verbal, și anume locutorul nativ – mai puțin vizat în studiile de specialitate –

[15] *Bernard Py, Apprendre une langue dans l'interaction verbale, în „Bulletin suisse de linguistique appliquée", nr. 63, 1996, p. 13.*
[16] *Ibidem, p. 13.*
[17] Rémy Porquier, Evelyne Rosen, *op. cit.*, p. 10.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7
BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

, pentru a vedea în ce fel comportamentul său lingvistic este influențat de/influențează procesul de formare/evoluție a IL nonnativului. Deplasarea sensului analizei noastre se va face însă nu doar dinspre IL înspre ML, ci și dinspre AL2 înspre DL2 (didactica L2), fiindcă ni se pare esențial să ne întrebăm în ce măsură AL2, o știință nomologică[18], vorbind despre legile (*nomos*) ce guvernează aproprierea unei limbi străine, poate să influențeze și zona acțională (DL2), arătându-ne cum e posibil să intervenim pentru a ajuta locutorul nonnativ să parcurgă, în mod coerent și sistematic, toate stadiile de evoluție ale IL spre a ajunge cât mai rapid la o bună stăpânire a L2. Suntem pe deplin convinși că rolul teoriilor legate de AL2 nu trebuie să se rezume la satisfacerea unei simple curiozități și nici măcar la confirmarea/infirmarea unor teorii empirice ale celor implicați direct în procesul de predare a unei L2, ci, mai cu seamă, să contribuie la o reconsiderare, îmbunătățire sau chiar înlocuire a metodelor utilizate. Or, pentru a fi capabil să influențeze IL cursantului și pentru a realiza cu succes *comunicarea exolingvă* (CEX), adică „orice interacțiune verbală caracterizată prin diferențe semnificative între stăpânirea de către interlocutori a limbii utilizate în schimbul verbal”[19], vorbitorul nativ are nevoie de o minimă inițiere atât în cunoașterea legilor ce guvernează acest tip specific de comunicare, cât și în elaborarea/utilizarea unei ML adecvate IL stăpânite de către interlocutor la un moment dat. O asemenea formare este absolut obligatorie mai ales într-unul dintre cazurile particulare ale CEX, și anume acela în care scopul interacțiunii verbale îl constituie predarea/învățarea L2, și nu un răspuns la o nevoie socio-profesională concretă, cum ar fi, bunăoară, exersarea dialogului recepționer-client, în care reușita comunicării e mai importantă decât mijloacele puse în acțiune. În ultima parte a acestor considerații, ne vom rezuma, așadar, la încercarea de a oferi o posibilă definiție a ML, la câteva interogații cu privire la legitimitatea folosirii acesteia, la circumscrierea ariei de utilizare, precum și la unele aprecieri privind natura relației sale cu IL, urmând ca o analiză efectivă a unor mostre de ML să fie realizată într-un studiu ulterior.

3. *Microlimba*

Din punctul nostru de vedere, limba utilizată de către locutorul nativ în contextul CEX reprezintă un obiect de studiu nu mai puțin incitant decât IL. Propunem termenul

[18] *Daniel Véronique, La recherche sur l'acquisition des langues étrangères: entre le nomologique et l'actionnel, în „Le français dans le monde”, iulie, 2010, p. 76.*
[19] *Bernard Py, op. cit., p. 15.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7
BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

de*ML*[20]pentru *a defini seria de microsisteme lingvistice elaborate de către locutorul nativ în timpul comunicării exolingve, reprezentând nişte variante „reduse" în diferite gradeale LN, ce se configurează în funcţie de stadiile parcurse de interlocutorul nonnativ în însuşirea limbii sale materne. Construcţia acestor microsisteme are loc prin intermediul unor selecţii operate în mod deliberat la nivelul macrosistemului LN, în scopul de a face posibilă comunicarea încă din stadiile incipiente ale învăţării L2.*

Premisa de la care am pornit în lansarea acestui concept reprezintă, de fapt, o realitate lingvistică frecvent întâlnită la cursul de RLS, în special la nivel începător, unde profesorul, vorbitor nativ, încearcă să utilizeze exclusiv limba română ca limbă de comunicare din cauza anumitor constrângeri (printre care se numără fie necunoaşterea unei alte limbi de către ambii parteneri, numită „limbă de contact", fie refuzul deliberat al vehiculării acesteia, din raţiuni de ordin metodologic, conform cărora comunicarea în LŢ asigură un progres mult mai rapid în însuşirea L2). În aceste condiţii, profesorul constată că folosirea macrosistemului LN activate, de regulă, în comunicarea endolingvă (CED) este ineficientă în asigurarea succesului schimbului verbal cu locutorul nonnativ debutant.

Pentru un plus de rigurozitate a demonstraţiei, vom porni de la imaginarea a două scheme conversaţionale ce pot apărea la cursul elementar de RLS: prima, în care profesorul este lipsit de orice iniţiere cu privire la regulile CEX sau la specificul IL cursantului debutant, şi, cea de-a doua, în care acesta cunoaşte în detaliu specificul traseului de însuşire a RLS, un traseu relativ invariabil, dacă ne gândim că însuşirea oricărei limbi străine se face, cu mici fluctuaţii, în funcţie de „o ordine naturală a achiziţiei structurilor lingvistice proprie fiecărei limbi"[21]. Conştienţi de alteritatea lingvistică a interlocutorului (vorbitor străin, începător, indiferent de sistemul lingvistic de proveniență) şi dispuşi să colaboreze cu acesta pentru a produce sens, ambii locutori nativi din schemele imaginate, atât cel avizat, cât şi cel neavizat, vor intra în gardă, adoptând o atitudine de

[20] Am considerat acest termen ca fiind valid, ţinând cont şi de vehicularea a doi termeni cu o structură comparabilă în studiile de lingvistică româneşti şi străine: aceia de *microsintaxă* şi de *microtext*. Pentru *micro-sintaxe,* a se vedea lucrarea lui Marie-José Béguelin, *Coalescences et degroupages syntaxiques: reflexion sur les conditions pragmatiques et semantiques des grammaticalisations,* înA. Auchlin et alii, *Structures et discours. Mélanges offerts à E. Roulet*, Québec, Les Editions Nota Bene, p. 139-150, iar pentru *micro-text(e)*, lucrările lui KjerstiFløttum, *Typologie textuelle et polyphonie: quelques questions*, în „Tribune", 9/1999, Skriftserie for Romansk Institutt, Universitetet i Bergen, disponibil pe http://www.hum.au.dk/romansk/polyfoni/Tribune9/flottumtrib.htmsau Elena Ungureanu, *Textul şi textele*, în vol. *Comunicare şi identitate. Perspective lingvistice şi culturale*, coord. Emilia Parpală, Carmen Popescu, Craiova, Editura Universitaria, 2011, versiune restrânsă disponibilă şi pe http://idsi.md/textul-si-textele

[21] J.-P. Narcy, *Apprendre une langue étrangère. Didactiques des langues: le cas de l'anglais,* Les Éditions d'Organisation, Paris, 1990, p. 58.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

prudență în utilizarea LN. Simulările realizate de noi cu participanții la cursurile de formare inițială în didactica RLS au demonstrat că primul tip de locutor, în ciuda bunelor intenții și a tentativei de a opera simplificări ale LN în baza unei cvasi-intuiții ce a fost pusă pe seama „competenței verbale înnăscute a omului[22], nu reușește să-și regleze discursul în funcție de IL cursantului, din cauza necunoașterii specificului acesteia. Din acest motiv, apar diverse blocaje ale schimbului verbal, iar, pentru a le depăși, locutorul recurge, de regulă, la două strategii: fie abandonează dialogul, solicitând sprijin din partea „monitorului", fie schimbă automat codul lingvistic, apelând la o limbă de contact, în cazul în care aceasta există (de obicei, engleza sau franceza).

Vom numi acest comportament lingvistic, în care nu se ține cont de capacitatea limitată de înțelegere a interlocutorului nonnativ, unul de tip *invaziv*, opunându-se celui *protector*, în care locutorul nativ, datorită unei (prea)bune cunoașteri a specificului IL cursantului și a unei atitudini exagerat de înțelegătoare față de limitările impuse de aceasta, operează în exces reducții la nivelul LN, punând în aplicare diverse strategii de evitare a elementelor presupus a fi necunoscute de către cursant. În acest din urmă caz, ML elaborată se dovedește a fi extrem de *permeabilă* chiar la elementele specifice IL cursantului, tinzând uneori să se confunde cu aceasta (mai puțin în privința „corectitudinii gramaticale"). *Permeabilitatea* ML se manifestă însă și față de LN, prin intruziunea continuă a unor elemente greu de controlat în lipsa unei experiențe serioase în CEX, care conferă, simultan, și un caracter variabil ML. *Variabilitatea* este dependentă de inventivitatea fiecărui locutor constrâns să se adapteze la IL, de ușurința cu care acesta poate parafraza, simplificând structuri complexe pentru a le face accesibile receptorului, de gradul său de rezistență la automatismele formate în LN, precum și de alți factori pe care nu avem suficient spațiu să-i discutăm aici. ML prezintă însă și un caracter *sistematic*, grație căruia se poate recunoaște în ea profilul LN, întrucât, deși conține structuri simple, modelele de limbă vehiculate sunt considerate acceptabile de către toți vorbitorii nativi. Selecțiile realizate se situează, cu precădere, la nivel lexical și morfosintactic (elementele cel mai ușor de controlat), dar și discursiv, pliindu-se după elementele care: 1. se predau la fiecare nivel, conform unei programe riguroase, corelate cu descrierea lingvistică a nivelurilor de competență[23]; 2. prezintă garanția de a fi mai ușor înțelese, în virtutea unei

[22] *Bernard Py, op. cit., p. 23.*
[23] *În cazul RLS, pe lângă descriptorii generali din Cadrul european comun de referință pentru limbi (CECR), care definesc activitățile lingvistice pe care cursantul este capabil să le realizeze la fiecare dintre cele șase niveluri de competență lingvistică (A1, A2, B1, B2, C1, C2), extrem de utilă pentru identificarea specificului*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7
BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

aprecieri oarecum spontane a „simplității" lor, făcută în baza acelei competențe verbale înnăscute, pomenite mai sus; 3. „se evaluează" în fiecare stadiu al învățării, în vederea eliberării unui certificat de competență lingvistică „pe nivel" (ajungându-se, uneori, la o reglare mecanică și univocă a predării nu neapărat în spiritul satisfacerii nevoilor comunicative ale cursantului, ci în acela al obținerii unor rezultate excelente la examen, reglare susceptibilă să denatureze însuși sensul predării/învățării respectivei limbi).

Nu vom insista aici asupra metodelor prin care profesorul poate ajunge la o bună cunoaștere a profilului fiecărui stadiu de învățare a RLS[24], care să-i permită și elaborarea unei ML adecvate, ci vom puncta legitimitatea folosirii ML pentru o predare mai eficientă a limbii române, ca și consecințele utilizării ei în exces, după momentul în care aceasta nu mai este necesară, putând chiar dăuna dezvoltării IL. Ne rezumăm să prezentăm cele două situații fundamentale în care profesorul este nevoit să construiască microsisteme lingvistice de tip ML: atunci când pregătește *inputuri* (orale sau scrise) destinate dezvoltării competențelor de receptare, dar și în timpul interacțiunilor verbale cu studenții. Cele două circumstanțe sunt interdependente, având în vedere că profesorul furnizează progresiv informații lingvistice despre macrosistemul LN, dar, în același timp, creează microsisteme dotate cu coerență internă, din nevoia de a comunica cu mijloacele insuficiente avute la îndemână. Procesul de „fabricare" a unui text didactic sau de adaptare a unui text natural (*i.e.* autentic, elaborat într-un domeniu oarecare de către nativi, pentru nativi, și nu în scop didactic) la IL cursantului conduce la apariția unor mostre de ML interesante ca profil, ce ar merita o analiză detaliată, mai ales în vederea clarificării raportului lor cu IL, dar și cu LN. Mai exact, ar fi interesant de verificat dacă ML se construiește *retrospectiv* (în sensul că „imită" involuntar profilul IL cursantului), *prospectiv* (proiectând un model ideal al IL, în funcție de care aceasta se va configura), sau dacă, mai degrabă, avem de-a face cu o relație mult mai complexă, biunivocă, axată pe o condiționare reciprocă și continuă. Demnă de interes ar fi și o comparație între diferite modele de ML produse de locutori diferiți, pentru a verifica gradul de fidelitate față de specificul IL.

Considerăm că asemenea cercetări ar fi necesare în condițiile în care, cel puțin la nivel declarativ, se face tot mai mult caz de autenticitatea documentelor oferite ca

fiecărui stadiu de învățare a limbii română, ca și pentru elaborarea programelor de studiu este Descrierea minimală alimbii române (A1, A2, B1, B2) elaborată de Elena Platon, Ioana Sonea, Lavinia Vasiu și Dina Vîlcu și publicată în 2014 la Editura Casa Cărții de Știință din Cluj-Napoca.

[24] *Acest aspect va constitui obiectul unui alt studiu privitor la ML.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

*input*cursanților. În practica predării, mai ales la nivelurile inferioare de competență (A1-A2), expunerea studenților la documente autentice, neadaptate nivelului lor de înțelegere, poate provoca eșecul total al schimburilor verbale, făcând imposibilă derularea cursului în LȚ sau, cel puțin, îngreunând semnificativ procesul didactic. De aceea, învățarea tehnicilor de elaborare și vehiculare a ML ni se pare o etapă obligatorie în formarea profesorilor, în ciuda lipsei de convingere a unora dintre ei, care, în calitate de vorbitori nativi, socotesc mostrele de ML drept artificiale, neautentice și, prin urmare, inutile. În ciuda aparenței de inautenticitate, ML joacă rolul unui soi de proiecție a ceea ce un cursant ideal ar fi capabil să producă într-un anumit stadiu al învățării - în condițiile în care *intake-ul* ar fi absolut identic cu *inputul*, constituind un punct de reper esențial pentru ambii parteneri și cu privire la rezultatele învățării. Ca atare, textele „pe nivel" oferite ca input în diferite material didactice (manuale, teste „pe nivel" etc.) constituie mostre de ML menite să formeze progresiv capacitatea de receptare și, implicit, și pe cea de producere (chiar dacă, în realitate, aproape niciun student nu va fi capabil să producă texte întru totul identice ca structură sau grad de corectitudine cu aceste modele). Rostul folosirii lor este acela de a înlesni procesul de receptare, oferindu-le studenților un grad minim de confort care să-i motiveze în continuarea studiului limbii și, totodată, să le garanteze faptul că evaluarea producțiilor lor verbale se va face întotdeauna în raport cu aceste mostre de ML, și nu cu LN, adică prin referire la stadiul la care ar trebui să se afle IL lor, și nu la întreg macrosistemul LȚ. Iată de ce socotim că ML este absolut necesară și ca punct de reper în judecarea perfomanțelor locutorului nonnativ în LȚ, astfel încât să nu se ajungă la o subevaluare a acestora.

Bineînțeles că nu negăm utilitatea expunerii din vreme a studenților și la mostre de limbă autentică. Considerăm însă legitim să ne întrebăm de la ce nivel ar trebui ca profesorul să reducă simțitor autocontrolul asupra LN pentru a nu văduvi cursanții de posibilitatea de a obține mostre de limbă autentică chiar „din gura sa", de a deduce sensul cuvintelor noi din context, mai simplu spus, de a face față presiunii comunicării în procesul de receptare și de a-și regla, la rândul lor, producțiile orale în funcție de interlocutor. Căci dacă, de fiecare dată, adaptarea se va face univoc, profesorul construindu-și ML în funcție de IL studentului, atunci cursantul nu va mai avea posibilitatea de a-și regla, la rândul său, discursul (IL) în funcție de limba profesorului (ML), care, alături de specificul sarcinii, afectează, în egală măsură, calitatea producțiilor verbale.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

Nu în ultimul rând, semnalăm și posibilitatea apariției unui risc la care este expus vorbitorul nativ: controlându-și exagerat de mult limba în prezența vorbitorilor nonnativi, acesta poate ajunge la extinderea utilizării ML și în conversațiile cu nativii, dezactivându-și anumite sectoare ale macrosistemului, cum ar fi expresiile idiomatice, unele timpuri verbale trecute, structurile discursive mai complexe etc. Altfel spus, în vreme ce IL studentului evoluează în sensul unei apropieri de normele LȚ, LN a profesorului poate suferi o involuție, apropiindu-se de profilul IL cursanților, devenind o ML ce riscă ca, la rândul ei, să se fosilizeze la un moment dat, aducând în acest fel, serioase deservicii IL cursantului (din acest motiv se și recomandă în DL2 repartizarea mai multor profesori la aceeași grupă de cursanți). Cu siguranță că numai o discutare serioasă a avantajelor și a riscurilor prezentate de utilizarea ML ne va putea ajuta să asigurăm echilibrul necesar în dozarea corectă a infuziilor de ML la cursul de RLS.

Cu toate că, în absența unei analize aprofundate a câtorva mostre de ML, aceste considerații rămân în sfera unei descrieri pur teoretice ce poate părea neconvingătoare, intenția noastră a fost aceea de a semnala necesitatea explorării mai serioase a acestei realități lingvistice, în vederea obținerii unor beneficii majore pentru toți cei interesați de didactica RLS.

Bibliografie:

Béguelin, Marie-José, *Coalescences et degroupages syntaxiques: reflexion sur les conditions pragmatiques et semantiques des grammaticalisations,* înA. Auchlin *et alii, Structures et discours. Mélanges offerts à E. Roulet*, Québec, Les Editions Nota Bene, p. 139-150, disponibil și pe

http://www2.unine.ch/files/content/sites/structuration_periodes/files/shared/MJB/MJB_Melanges_Roulet.pdf

Cadrul european comun de referință pentru limbi: *învățare, predare, evaluare,* Chișinău, Tipografia Centrală, 2003. Chomsky, Noam, *Aspecte ale teoriei sintaxei*, București, Tipografia Bibliotecii Centrale de Stat, 1969.

Coșeriu, Eugen, *Introducere în lingvistică*, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 1995.

Dicționarul explicativ al limbii române, pe *https://dexonline.ro*

Corder, S. Pit, *Que signifient les erreurs des apprenants*, în „Langages", nr. 57, 1980, p. 9-15.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)

Corder, S. Pit, *La sollicitation de données d'interlangue,* în „Langages", nr. 57, 1980, p. 29-38.

Fløttum, Kjersti, *Typologie textuelle et polyphonie: quelques questions*, în „Tribune", 9/1999, Skriftserie for Romansk Institutt, Universitetet i Bergen, disponibil pe http://www.hum.au.dk/romansk/polyfoni/Tribune9/flottumtrib.htm

Calligani,Stéphanie, *Réflexion autour du concept d'interlangue pour décrire des variétés non natives avancées en français,* disponibil pehttp://linx.revues.org/562

Gaonac'h, Daniel, *Apport de concepts vygotskiens à l'analyse de productions en langue étrangère*, în„Enfance", tome 42, nr. 1-2, 1989, p. 91-100.

Narcy, J.P., *Apprendre une langue étrangère. Didactiques des langues: le cas de l'anglais,* Les Éditions d'Organisation, Paris, 1990.

Platon, Elena, Sonea, Ioana, Vasiu, Lavinia, Vîlcu, Dina, *Descrierea minimală alimbii române (A1, A2, B1, B2*), Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014.

Platon, Elena, *Reflexii asupra conceptului deinterlimbă,* în vol. *Înspre și dinspre Cluj. Contribuții lingvistice. Omagiu profesorului G.G. Neamțu la 70 de ani*, Editura Argonaut și Editura Scriptor, Cluj-Napoca, 2015, p. 527-539.

Porquier, Rémy, *Deux repères de recherche sur l'interaction exolingue*, 1984,p. 51-62, disponibil pe http://linx.revues.org/538.

Porquier, Rémy, Rosen, Evelyne, *Présentation. L'actualité des notions d'Interlangue et d'interaction exolingue, în „*LINX, Revue de linguistes de l'Université Paris Ouest Nanterre la Défense", nr. 49, 2003, p. 7-17, disponibil și pe http://linx.revues.org/524.

Py, Bernard, *Apprendre une langue dans l'interaction verbale*, în „Bulletin suisse de linguistique appliquée", nr. 63, 1996, p. 13-24.

Ungureanu, Elena, *Textul și textele*, în vol. *Comunicare și identitate. Perspective lingvistice și culturale*, coord. Emilia Parpală, Carmen Popescu, Craiova, Editura Universitaria, 2011, versiune restrânsă disponibilă și pe http://idsi.md/textul-si-textele

Véronique, Daniel, *La recherche sur l'acquisition des langues étrangères: entre le nomologique et l'actionnel,* în „Le français dans le monde", iulie, 2010, p. 76-84.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V4001 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-31 07:13:51 UTC)